

Jelölt: Kincses Krisztina

Laudáció: Kovács Dániel - Építészfórum

Tisztelt Jelöltek, tisztelt Zsűritagok, kedves hölgyeim és uraim!

Kérem, egy pillanatra helyezkedjenek el kényelmesen a széjükön. Dőljenek hátra, lazítsák el az izmaikat, hunyják be a szemüket. Megvan? Jó, most képzeljék maguk elé a tájat. Mindegy, honnan nézik: vonatablakból, egy hegytetőről, kerékpárról vagy madártávlatból. Látják a fákat? Látják a fűvet? Az eget? A távolban dombok vannak, netán hegyek? Egy tó – talán a Balaton? Házakat látnak, esetleg egy egész várost? Járják körbe még egyszer lelki szemeikkel.

Megvolt? Köszönöm, kinyithatják a szemüket. Azt kértem Önöktől, képzeljék el a tájat – de nyilvánvalóan nem akadt két ember ebben a teremben, aki ugyanazt képzelte volna. A táj mindenki számára mást és mást jelent. Kinek az Alföld síkját, kinek hegycsúcsokat. Biztosan van, aki a Normafa környékét idézte fel, más a Balaton-felvidéket. Talán olyan is akadt, aki városi tájat képzelt el – házak, villanyoszlop, út, park. És olyan is akadt, mint én, aki ilyenkor azt a tájat képzeli el, amit a családjához hazafelé utazva lát: a Mezőföld szelíd lankáit. Talán kevesebben láttunk magunk előtt nagyfeszültségű villanyvezetéseket, felhagyott bányákat, kikötőket és autópályákat, kondenzcsíkokat a levegőben, az átlagosnál két fokkal magasabb napi középhőmérsékletet és visszatelepített őshonos állatokat – pedig ezek is az európai táj részei.

Csaknem pontosan húsz évvel ezelőtt, 2000. október 20-án kezdődött meg az Európai Táj Egyezmény aláírásának folyamata. Ez az első nemzetközi egyezmény, amely az európai táj minden dimenziójával foglalkozik, definiálva annak védelmét, kezelését és tervezését. Létrehozását az a felismerés vezette, hogy a táj egyszerre közös és személyes élményünk, egyszerre közös és személyes felelősségünk. Az Európai Táj Egyezmény új lehetőségeket nyitott az egyes lehatárolt diszciplínákon túlmutató, komplex problémakörök megközelítésére, és fókuszba emelt olyan témákat, mint a fényszennyezés, a rozsdáövezetek rehabilitációjának kérdésköre vagy a városi klíma változásai.

Ekkor, 2000. október 20-án Kincses Krisztina az akkori Környezetvédelmi Minisztérium nemrég felvett munkatársa. Táj- és kertépítész-mérnökként, illetve angol szakfordítóként végzett – ezen szaktudásoknak nagy hasznát is látja új munkahelyén. Első feladatainak egyikeként kapta, hogy működjön közre a hivatalos magyar fordítás elkészítésében, és dolgozzon a hazai elfogadás előkészítésén. Azóta is a hazai megvalósítás jelenti legfontosabb, bár korántsem egyetlen feladatát.

Engedjék meg, hogy tegyek egy személyes kitérőt. Két alkalommal volt lehetőségem eddig laudálni az Év Tájépítész díj jelöltjeit, azaz mélyebben megismerni egy-egy kiváló praxist. Fekete Albert esetében, 2012-ben az oktatás, a kutatás és a tervezés hármassága nyűgözött le igazán. Az S73 tervezői, Balogh Péter István és Mohácsi Sándor egy évvel később kiváló színvonalú, következetes tájépítészeti munkáikkal tettek rám nagy hatást. Kincses Krisztina munkássága újabb távlatot kínál: annak bizonyítéka, hogy amiképp a táj a természeti tényezők és az emberi tevékenységek kölcsönhatása révén létrejött, komplex fogalom, úgy a tájépítészeti szakma is holisztikus, egyetemes igényű hivatás. Hogy a tájépítészet több, mint az ember által használt terek alakítása, a flóra és fauna, a klíma és a társadalmi viszonyok beható ismerete. A tájépítés nem csak ezekért felel, hanem mindazért, amit Önök az imént, lecsukott szemekkel, elképzelték: az európai tájért. Ezt a magas, szinte absztrakt szépségű célt szolgálja Kincses Krisztina, amikor azt mondja: „Hivatásom az Európai Táj Egyezmény.”

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Csaknem pontosan húsz évvel ezelőtt, 2000. október 20-án kezdődött meg az Európai Táj Egyezmény aláírásának folyamata, amelyet azóta negyven ország ratifikált és léptetett érvénybe; legutóbb 2020 áprilisában Izland. Kincses Krisztina két évtizede dolgozik az európai tájért, hazai és nemzetközi pozíciókban. 2010 óta titkára az egyezmény nemzeti koordinációjára létrehozott tárcaközi munkacsoportnak, egyben az Európai Táj Egyezmény nemzeti kapcsolattartója, továbbá az Európa Tanács kultúráért, örökségért és tájért felelős kormányközi irányítóbizottságának tagja.

Emellett számos egyéb feladattal megbízott szakmai munkatársa a mindenkori felelős minisztériumnak, nem mellesleg három gyermek édesanyja. De amit legfontosabb feladatának tart, az ennek a két évtizeddel ezelőtt útjára indított egyezménynek a következetes képviselése. Ennek a munkának a részeként, széles körű összefogással, szakértői alapon készülhetett el a Magyar Nemzeti Tájstratégia, amelyet Krisztina vezetett végig a magyar közigazgatás labirintusán, odáig, hogy 2017-ben a Magyar Kormány elfogadta azt – majd idén elfogadta az első, hároméves részjelentést is. A Magyar Nemzeti Tájstratégia által meghatározott közel száz intézkedés, amelyekhez külön forrás nem, csak ágazati felelősség jár, három év után éppen százféle különböző stádiumban jár. Csak két példa, hogy mit is jelenthet ez. Egy, három egyetem együttműködésével megvalósuló projekt részeként elindult a hazai nemzeti parkok fényszennyezettségének felmérése, az égbolt és a környezet egészét lefedő felmérésekkel, állandó teljes-égbolt kamerák felszerelésével. Két településen: Bárdudvarnokon és Répáshután pedig mintavilágítást építettek ki, amely a napszakra reagál, világítótesteiből pedig nem jut fény az égboltra – azaz ezen a két helyen a fényszennyezettség minimálisra csökkent.

Elsősorban Krisztinának köszönhető, hogy a Tájstratégia angolul is elérhető, a dokumentumot és céljait pedig több nemzetközi fórumon bemutatta. De nem egyszerű feladat az övé. Ahogy beszélgetésünk alatt megfogalmazta: egyszerre kell a szakmával, a tájpolitikát alakítókkal elfogadtatnia, hogy milyen fontos a civil lakosság tájhoz való hozzászólása, ugyanakkor megszólalásra, hozzászólásra bírnia az embereket, hogy valóban éljenek az érintettek bevonásán alapuló tervezés lehetőségeivel. Krisztina tervez, koordinál, végrehajt, megvalósít: egy ország kultúráját alakítja, egy olyan közegben, a kormányzati háttérmunkában bizonyítva a tájépítész szakma jelentőségét, amelyben bárkinek kihívás lenne.

Ez a munka lassú. Ahogyan a szél, a víz változtatja a tájat magát, ahogyan a gyökeret eresztő növények formálják a dombhajlatokat, úgy lépeget előre Kincses Krisztina is azon az úton, amely az Európai Táj Egyezmény tartalommal és jelentéssel való megtöltését jelenti. A következő terve a nemzetközi sztenderdeknek megfelelő monitoring rendszer kialakítása. Két évtizedes munkássága előtt az európai közösség leróta tiszteletét azzal, hogy 2019-ben két évre őt választották az Európa Tanács Európai Táj Egyezménye elnökének. Az Év Tájépítésze díjjal a hazai szakma nem csak egy szorgalmas és hozzáértő szakmabelit díjazná személyében, hanem segítene az Európai Táj Egyezmény és a Magyar Nemzeti Tájstratégia hazai megismertetésében, elfogadtatásában is, abban a különféle ágazatokra kiterjedő, széles társadalmi csoportokat felölelő munkában, amely Krisztina számára húsz éve jelent mindennapi feladatot. És talán abban is, hogy ez a munka és eredménye végre az őt megillető helyre kerüljön.

Tisztelt Zsűritagok, ennek fényében ajánlom figyelmükbe Kincses Krisztinát az Év Tájépítésze-díj 2020-as kitüntetettjeként.